

AJATUSTEN TONAVALA

”[T]yöpöydälläni on tällä hetkellä aamulukemisenä Antti Kariston kirjoituskokoelma *Yksi piano vai kymmenen lehmää*, jossa Karisto kirjoittaa viihdyttävästi, mutta silti sosiaalitehteen oivaltavasti arjen ja yhteiskunnan ilmiöistä.

Kirjoituksessaan *Osaaminen* ja sen arvostus Karisto pohtii, keiden osaamista yhteiskunnassa oikein arvostetaan ja miten sitä palkitaan. Kun katsoo kyselyiden tuloksia suomalaisten arvostamista ammanteista, kärkipäässä keikkuvat niin sanottu tavalliset ammatit. Kariston mukaan kansa tuntuu arvostavan entistä enemmän konkreettista osaamista, siis kädentaitoja ja hoivaa. Karisto pitää ilmiötä myönteisenä. Vaikka esimerkiksi vaativaa hoivatyötä ei palkita korkeilla tuloilla, arvostus voi kompensoida matalaa palkkatasoa. (...)

Taloussanomien kyselyssä arvostetuista ammanteista vuodelta 2011 tutkijan työ on (...) jaetualla kolmannella sijalla. (...) [O]mat kokemukseni eivät ole aina vastanneet korkeaa listasijoitusta. Meitä tutkijoita on nimittäin moneen junaan. Ehkä arvostuslistoilla esiintyvä tutkija on edesmenneen akateemikko ja geenitutkija Leena Palotien tyyppinen valovoimainen professori, jonka tutkimuksen merkitys avautuu kadunmiehellekin.

Tai sitten hieman eksentrisen julkisprofessori Esko Valtaoja, joka on populaärimmilla kirjoillaan myös ylittänyt tieteenalojen välisiä raja-aitoja. Tällä hetkellä hän ei ainakaan ole Pekka Himanen, jonka ympärillä vellova koku on herättänyt keskustelua yhteiskuntatieteellisen ja humanistisen alan tutkijoista yleensä: mihin heitä tarvitaan?

Julkisuudessa näkyvien sanakaritutkijoiden rinnalla elää stereotypioita tyystin toisentyypisistä tutkijahahmoista. Tiedättehän nuo yliopiston uumeniin unohtuneet, sosiaalisilta kyvyiltään vajavaiset pölypussit, joiden tutkimusaiheet ovat täysin irrallaan reaalityodellisuudesta. Monelle lienee tuttu myös käsitys, että tutkijanuralle päädytään, jos ei saada oikeita töitä opiskelun jälkeen. Tätä vähätellyä harrastavat oman kokemukseni mukaan erityisesti korkeakoulututkimnon suorittaneet. Valitettava tosiasia kuitenkin on, että yliopistoinstituutiolla ja näin ollen akateemisella koulutuksella ei ole jatkuvuutta, ellei riittävä määrä ’epäonnistujia’ hakeutuisi vuosittain tohtoriopiskelijoiksi. (...)

Nyt kun itse olen kolmen vuoden rahoitusjakson alkupäässä, tutkijan työ on näyttänyt parhaat puolensa. Tunnen olevani etuoikeutettu ja osa vuosisataista kriittisen ajattelun traditiota. Nykyisessäkin tietokoneessani on ongelmansa, eikä työtilassani ole tällä hetkellä ikkunaa, mutta toisaalta mikään ei voita sitä että voin aloittaa työpäiväni lukemalla.”

(Tutkijatohtori **Anu Katainen** YP:n blogissa 27.3.2013)

Silläkin uhallla, että Himas-gate saattaa osaa jo haukotuttaa, siiteerattakoon akatemiaprofessori **Pertti Alasuutarin** (Aikalainen 7/2013) hahmotelmaa siitä, millainen raportti Suomen tulevaisuudesta olisi syntynyt, jos se olisi tilattu normaalikäytännön mukaisesti: ”[V]oi pohdita, miksi pääministeri valitsi juuri Himasen sen sijaan, että turvautunut suomalaisilta yliopistoilta ja tutkimuslaitoksilta saatavissa olevaan asiantuntijaapuun. Olisi ollut helppo koota asiantuntijaryhmä, jolla olisi runsaasti tietämystä taloudesta, ekologiasta ja yhteiskuntapolitiikasta. (...) Tarkoitusta varten koottu asiantuntijaryhmä nostaisi esille faktoja, reunaehdot ja tietoa siitä, miten eri koulukuntia edustavien tutkijoiden näkemykset eroavat toisistaan. (...) Tiede lähtee epäilyksestä kaikkea itsestään selvänä ja kiistattomana pidettyä kohtaan. Faktoista ei myöskään voi johtaa sitä, miten tulisi toimia, vaan toimintamallit riippuvat arvoista ja ovat siten poliittisia. Yliopistoista olisi kyllä löytynyt varoituksia siitä, miten politiikkaa yritetään oikeuttaa vetoamalla tieteen arvovaltaan samalla, kun pyyhitään pöytää asiantuntijoilla. Mutta eihän pääministeri sellaista halua rahoittaa.”

Alasuutarin yllä hahmottelema asiantuntijaryhmä olisi varmasti liittännyt tulevaisuusraporttiinsa paksun tilastoliitteen. Liitteen lukuohjeeksi päättäjille olisi sitten kannattanut sisällyttää seuraava tilastotieteen professori **Juha Karvasen** oiva

tekstipätkä (Tieteessä tapahtuu 3/2013): ”Tilastotiedettä voisi kutsua ’epävarmuustieteeksi’. Epävarmuutta on sekä ilmiöiden luontainen satunnaisuus että tiedon puute. Epävarmuuden vähentäminen eli tiedon lisääminen on tieteen yleinen tehtävä. Tilastotiede taas pyrkii epävarmuuden mittaamiseen, ymmärtämiseen ja hallitsemiseen. Tilastotieteen tehtävä on siis tiedon lisääminen epävarmuudesta eli epävarmuuden vähentäminen epävarmuudesta.”

”Kun poliitikot puhuvat väestöstä he puhuvat ikääntymisestä ja päinvastoin. On kuin väestötieteen johdantokurssista tuttu pyhä kolminaisuus – väestömuutos koostuu syntyvyyden, maahanmuuton ja kuolleisuuden muutoksista – olisi kuitistunut siihen yhteen ja viimeiseen. Ehkä päättäjämme eivät koskaan eksyneet väestötieteen kurssille, se kun ei vielä 80- ja 90-luvulla ollut kovin seksikäs ala (ja keskittyi silloin Helsingin yliopistossa, kas kummaa, kuolleisuuteen). Tai ehkä päättäjät katsovat syntyvyykslukujen taksaisuutta Suomessa viime vuosikymmenten aikana ja ajattelevat ettei ole syytä huoleen. 1.8, 1.9 oletettua lasta keskimäärin naista kohti.

Nyt lapsettomuus on lisääntymässä. Syntyvyys notkahtaa. Jos olisin poliitikko, ajattelisin väestöpolitiikkaa myös sen uusinamisen kannalta.”

(Väestöntutkimuslaitoksen johtaja **Anna Rotkirch** Väestöliiton blogissa 2.5.2013)

Tukholman maahanmuuttajalahioissa kuohuu. Kuohun määräästä ja median roolista sen kasvattajana tosin keskustellaan. YP:ssä on vuosien varrella käyty tiukkaakin keskustelua Helsingin seudun etnisestä ja muusta eriytymisestä. Niin kutsuttu valkoinen pako lieene jo joillakin pääkaupunkiseudun alueilla alkanut, mutta sen asteesta ja seurauksista ollaan erimielisiä. Kaupunkimaantieteen professori **Mari Vaattovaara** toteaa Hesarissa (29.5.2013), että pääkaupunkiseutua on turha vielä verrata Tukholman lähiöihin, joissa maahanmuuttajien osuus on kaksinkertainen verrattuna kaikkein etnistyneimpiin Helsingin seudun alueisiin:

”Jos asuinalueiden eriytymiseen halutaan puuttua, pitää puhua ennen kaikkea työttömyydestä ja köyhyydestä. (...) Maahanmuuttoa enemmän miettiisin vaikka sitä, jos jollain alueella kolmasosa työikäisistä miehistä ei tee työtä. Missä määrin siitä syntyy jotain yhteiskunnallisesti ei-toivottavaa.”

Kaupunkitutkimuksesta argumentille löytyvä perusta on, että asukkaiden kokemana turvattomuus alueellisena ilmiönä vaihtelee erityisesti miesten työllisyysasteen mukaan. Tähän liittyen ”ai näinkin voi ajatella” -maininta menee tällä kertaa **Fredrik Segerfeldtille**, joka esittää Wall Street Journalissa (27.5.2013), että pääsyllinen Tukholman mellakoihin on hyvinvointivaltio. Segerfeldtin mukaan mellakat olisi nimittäin voitu ehkäistä ennalta palkanalennuksilla: ruotsalainen hyvinvointivaltio – pättytyessään ehdottomassa taloudellisessa tasa-arvossa ja korkeissa palkoissa – on aiheutta-

nut maahanmuuttajien korkean työttömyysasteen, kun tarjolla ei ole riittävästi matalapalkkatoita. Segerfeldtin mielestä yhteiskuntarauha saavutetaan varmemmin tuleroja kasvattamalla kuin niitä kaventamalla.

Toimittaja **Saska Saarikosken** (HS 8.5.2013) mukaan poliitikkojen välisen tasa-arvon tiellä on vielä yksi este:

””Huippupoliitikko tunnustaa: kävin bordellissa.” Menestyskirjailija ajoi autoa kannissa.” Kansanedustaja muistelee: vaihdoin naisia kuin sukia.”

Jos muistelmateoksen *Mammutti* olisi kirjoittanut kuka tahansa muu kuin Jörn Donner, lehdissä olisi varmaan kevään aikana näkynyt esimerkiksi tällaisia otsikkoja. Donnerilla on kuitenkin niin värikäs maine, että isotkin tahrat katoavat taustaan kuin tiikeri viidaktoon.

Moni nykypoliitikko varmastikaadehtii salaa Donnerin imagoa. Esimerkiksi hyvän ihmisen perikuvana tunnettu Heidi Hautala joutui pinteeseen laiminlyötyään pieniä työnantajamaksuja. Jos Donner olisi jäänyt kiinni sellaisesta, hän olisi luultavasti vain murahtanut ’perkeleen dorka byrokratia’ ja kaikki olisivat kohauttaneet olkiaan.”